This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

ПРОЛЕТАРИИТѢ

или

„ТРАЙ КОНЮ ЗА ЗЕЛЕНА ТРѢВА“

ОРИГИНАЛНА ТРАГИКОМЕДИЯ

отъ

В. Н. Поповича.

СОФИЯ
Печатница Ив. П. Даскаловъ и С-ие
1896.

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIV. OF CALIFORNIA

ПРОЛЕТАРИИТѢ

или

„ТРАЙ КОНЮ ЗА ЗЕЛЕНА ТРѢВА“

ОРГИНАЛНА ТРАГИКОМЕДИЯ

отъ

В. Н. Поповича.

СОФИЯ
Печатница Ив. П. Даскаловъ и С-ие
1896.

Digitized by Google

PRESERVATION
COPY ADDED
ORIGINAL TO BE
RETAINED

DEC 2 3 1...

Digitized by Google

PG 1037
P69 P76
1896
MAIN

UNIV. OF
CALIFORNIA

ОРИГИНАЛНА
ТРАГИКОМЕДИЯ
въ
I ДѢЙСТВИЕ.

Digitized by Google

Дѣйствующи лица:

Гордѣевъ
Вълковъ
Мълевъ
Сяновъ
Стрѣзовъ
Гърлевъ
Коплевъ
Лапевъ
Въздихаловъ
Даскалъ Кръстевъ

} Отчислени чиновници пролетарии.

Пройчевъ, — съдържатель на хотела.
Васко, — слуга въ хотела.
Единъ безименний слуга.

Дѣйствието происхожда въ стаята на единъ софийски хотелъ.

Стая съ принадлежности, като въ хотелъ. Въ дъното врата, до нея отъ дѣсна страна креватъ, до който на пода малко куферче. На лѣво до стѣната маса и два стола.

Digitized by Google

ЯВЛЕНИЕ I.

Васко. (Урежда леглото). Тоя сеферъ Господь ни праща все знаменити гости, какво е саде, че комахай всичкитѣ сѫ голѣовци и приличатъ повечето на гладници. Тоя пъкъ едва се пръждоса; миренъ е, благатъ като мушица, а незнамъ защо жили като оса. Кацне, насучи се и отхвръкне яли си полегне да почива, спи по 18 часа въ денонощието. Отъ вечерьта строго ми нарѫчва да не заборавѭ да го събудѭ рано, колкото могѫ рано, часътъ въ четире, въ петь, че ималъ много работа, та да не проспялъ, а пъкъ проспива до единайсеть. Дойдешъ, чукашъ, чукашъ, викашъ го: господине, стани! а той едва се поразбуди яли се пострѣсне и почене отъ вѫтрѣ да те праща на дявола и Богъ знае още на кждѣ. Проспи, наспи се до прѣсищение, стане и замъмри: ахъ ти, негоднико, Васко, мързеливъ дуракъ! и пр. При такива слуги, казва, въ този хотелъ человѣкъ можалъ да си изгуби интереситѣ. Стане набързо, изпие се на дважъ на трижъ, облече се и исхвръкне, като че го подгонва нѣкой. Какви му сѫ интереситѣ, Господъ го знае. Сърди се, мърмори, натяква, па и понапсува человѣка, не е доволенъ отъ нашия хотелъ, все се заканва да ни остави на дявола и все сѣди. Азъ, казва, пари ли ще плащамъ за вашето нехайство? — Е, не плащай, господине, то е твое знание, както си се нагласилъ съ господаря ми! Щѣлъ да си излѣзе! Да си излѣзе, никой не го държи силомъ. Злѣ щѣлъ да прѣпорѫчи хотела ни! Нека го прѣпорѫчва, както си ще. Прѣдставѣте си, днесь станѫ въ 11 часа и ми казва: много бихъ се задоволилъ отъ хотела ви, ако не тракахте и не хлопахте толкова отъ зори, че посимъ сега ще се успивамъ повечко, понеже си попрѣвършихъ работата. Гледай, гледай!... (вратата се отварятъ, влиза г-нъ Каплевъ. Васко прѣстава да урежда леглото).

704290

Digitized by Google

ЯВЛЕНИЕ II.

Васко. Какво заповѣдате, господине?

Каплевъ. Свободенъ ли е този номеръ?

Васко. Ха?

Каплевъ. Могѫ ли да заемѫ този номеръ?

Васко. Кой знае, можешъ или не можешъ, господине?

Каплевъ. А кой други ще знае, ако не знаешъ ти? Ти что си тукъ?

Васко. Слуга, какво друго ще съмъ.

Каплевъ. Тогава ти трѣбва да знаешъ, тебе ще ти е извѣстно най-добрѣ.

Васко. И да, и не.

Каплевъ. Какъ така?

Васко. Така: господинътъ, който до сега заема този номеръ, ще, не ще, остави хотела.

Каплевъ. Не те разбирамъ. кажи по-ясно да разберѫ, ще или неще?

Васко. (Цока отъ уста). Тсо ще.

Каплевъ. (Повдига рамѣнѣ). Нищо не разбрахъ отъ твоя фтичешки отговоръ. Кой живѣе въ този номеръ?

Васко. Единъ човѣкъ.

Каплевъ. Какъвъ е човѣкъ?

Васко. Надали ще знаѫ: подирѣ му не ходѫ, ама, види се, чиновникъ ще да е, защото отдавна е отчисленъ; инъкъ постникъ го речи, гладникъ го наречи, хъртъ му кажи, все едно, все тамъ ще излѣзе.

Каплевъ. Тъй ха? А кога си дохажда, кога излиза?

Васко. А тебѣ що ти е зора, та ме питашъ и распитвашъ толкова? Когато си ще: тукъ е хотелъ. Сетнѣ, вижъ, това и дяволътъ не може ти каза.

Каплевъ. Баре часътъ приблизително не знаешъ ли?

Васко. Въ всичкитѣ часове на денонощието, когато му скимне.

Каплевъ. Какъ го казватъ квартиранта ти?

Васко. (Усмихва се). Гладе Гладниковъ.

Каплевъ. Ти лъжешъ, той се нарича Мислевъ.

Васко. (Изглежда го въпросително). Ба, да не си и ти отъ компанията му?

Digitized by Google

Каплевъ. (Смѣе се). Ха-ха-ха! Гдѣто ще рече, тоя номеръ не е свободенъ, други нѣма ли?

Васко. Номери много, ала сега за сега на-дали ще можешъ си пъхнѫ носа въ нѣкой отъ тѣхъ?

Каплевъ. (Изглежда Васка продължително). Какъ ти е името?

Васко. Слуга Хотеловъ.

Каплевъ. Добрѣ, господине Слуга Хотеловъ, азъ щѫ те помня.

Васко. А твоето, господине, какъ да му кажѫ на господина, като се завърне и ме попита?

Каплевъ. Цапни Люшниковъ, Замажи Устовъ, ще помнишъ ли? (Излиза поспѣшно).

Васко. (Слѣдъ него). Цапни Люшниковъ, Замажи Устовъ! Не казва Хъртю Сухоѣдовъ!

(Вратата се отварятъ, влиза единъ слуга).

ЯВЛЕНИЕ III.

Васко. Ти пакъ какво ми се испрѣчи рано, рано по обѣдъ?

Слугата. (Изгледва стаята, като че търси нѣщо). Тоя не е ли тринайсетий номеръ?

Васко. А ти защо не си отвсри нигалитѣ да погледнешъ надъ гормия прагъ на вратата, или шията ти щѣше да се искълчи, ако си повдигнеше главата? Е, тринайсеть, защо ми си дошелъ?

Слугата. Ако е тъй, не съмъ сгрѣшилъ. (Приближава се до кревата, завдига чемоданчето и го нарамя).

Васко. Не барай нищо, сложи куфера на пода!

Слугата. (Слага чемоданчето). Казахѫ ми въ тринайсетия номеръ.

Васко. Тринайсеть, петнайсеть, скоро вънъ!

Слугата. (Стои). Ами сетнѣ какъ ще стане тая работа?

Васко. Кой те прати да завдигашъ чуждитѣ нѣща отъ тая стая, па и безъ позволение на чорбаджия ми?

Слугата. Господарьтъ, който е на гости у чорбаджия ми.

Digitized by Google

Васко. Кой знае, кой ти е чорбаджийтъ и кой гостинътъ му.

Слугата. Господинъ Вълковъ.

Васко. А гостинътъ му?

Слугата. Господинъ Мислевъ, отъ когото съмъ пратенъ.

Васко. Какъ, господинъ Мислевъ? Та той туку що излѣзе отъ тукъ.

Слугата. Той ме прати, той, съ едно писъмце до твоя господаринъ и за тоя куферъ ми заржча.

Васко. Безъ заповѣдьта на господаря ми не давамъ нито слама да се изнесе отъ тоя номеръ.

Слугата. Ехъ, щѫ седнѫ сега да те лъжѫ! Попитай го, да видишъ.

Васко. Ако е така, стой тукъ, до гдѣто идѫ да го попитамъ. (Излиза).

Слугата. (Нарамя куфера, отваря вратата, огледва се на околъ и излиза). Сбогомъ, господа, кой ще ви чака отговора!

ЯВЛЕНИЕ IV.

Васко (Влиза запъхтѣнъ), Ей ти, хубостнико, махай се по-скоро! (Обира стаята). Избѣгалъ съ куфера. А пъкъ господарьтъ ми го нѣма, за да му обадѫ! (Вика). Разбойникъ, крадецъ! Дръжте го! (Излиза бържишкомъ).

(Задъ сцената се чува! Васко, Васко! Остави человѣка, господарьтъ позволи!)

ЯВЛЕНИЕ V.

Гордевъ (Влиза, слага си капелата на масата, приближава се при кревата, сѣда и се облѣга). Нѣма Мислева. Охъ, умориxъ се! Що пѫть съмъ извървѣлъ днесь. Отъ що ми бѣхѫ позвѣтѣ, незнамъ. Два пѫти само града обиколихъ, сетнѣ отъ града до Княжево и обратно. И прѣдставѣте си, всичкия товъ пѫть исходихъ на гладно сърдце! Какъ не се случи да срѣщнѫ баре едного отъ моитѣ доскорошни другари? Сѣкашъ епидемия е завлекла всичкитѣ, та въ зенята потънѫли. Нито единъ не ми се

Digitized by Google

нѣрнѫ, нито единъ! (Позамислува се) Мислевъ ме изигра, лъжецътъ, снощи така и днесь сѫщото! Ще го почакамъ дано той ми поддържи силитѣ; Той е най-богатийтъ отъ всички ни. Да, спукана ми е работата, спукана! (Замислува се). Ехъ сѫдбо, сѫдбо! Прѣслѣдвашъ ме ти, прѣслѣдвай ме, нъ и азъ ако те докопамъ нѣкога за тиранскитѣ ти зулуфи, на дали ще се отървешъ отъ рѫцѣтѣ ми: да знамъ, че ще ме направишъ прахъ и пепель, ще те оскубѫ като гѫска! (Вратата се отварятъ, влиза Пройчевъ).

ЯВЛЕНИЕ VI.

Гордевъ (Става на нозѣ). А, господине Пройчевъ!

Пройчевъ. Ба, г-нъ Гордевъ! Коя сѫдба ви доведе въ моя хотелъ? Какъ се случи да се излъжете така? Отъ гдѣ испаднѫхте?

Гордевъ. Гонѣхъ щастието си съ балона, нъ прѣтърпѣхъ крушение въ въздуха и паднѫхъ право въ 13-й номеръ на хотела ви!

Пройчевъ. (Усмихва се). Това е то. (Притегля къмъ себе си единъ столъ и сѣда). Добра стига ако е така. Кога пристигнѫхте въ столицата?

Гордевъ. (Сѣда на крѣвата). Щомъ се завърнѫхъ въ града.

Пройчевъ. А до него врѣме гдѣ бѣхте, гдѣ пѫтувахте и се расхождахте, какво видѣхте? Раскажете ми нѣщичко отъ впечатлѣнията си.

Гордевъ. Ако е имало цѣль въ моитѣ пѫтувания и расходки!

Пройчевъ. Защо, безъ цѣль ли сте пѫтували?

Гордевъ. Умръзнѫлъ ми е свѣтътъ!

Пройчевъ. Разбирамъ, и удоволствията си иматъ прѣдѣлъ.

Гордевъ. Особито моитѣ. Остави се, дотегнѫли ми сѫ вече.

Пройчевъ. Видѣхте ли се съ нѣкого отъ приятелитѣ?

Гордевъ. Съ кого да се видѫ? Изчезнѫли като димъ всичкитѣ до единъ. И азъ дойдохъ, ужъ първенъ

Digitized by Google

да се видѫ съ Мислева, а сетнѣ и съ другитѣ, та па и съ васъ; нъ ето, че и Мислева нѣма никакъвъ; добрѣ, че поне вий сте останѫли живи и здрави, та васъ да попитамъ за другаритѣ си, не знаете ли нѣщо за тѣхната сѫдба?

Пройчевъ. Всичкитѣ сѫ тукъ, но не могѫ ви увѣри, ако душитѣ имъ сѫ още при тѣхъ. Правичко да ви кажѫ, сѫдбата имъ е кучешка: хъртѣкътъ денонощно, гладкътъ се съ перца и все чакатъ служби.

Гордевъ. О, Боже мой! А Мислевъ?

Пройчевъ. (Усмихва се). Яде, пие, излежава се и благоденствува на пукъ на сѫдбата си въ обратенъ смисълъ.

Гордевъ. Гдѣ е той сега, знаешъ ли?

Пройчевъ. Излѣзълъ е и още не се е върнѫлъ.

Гордевъ. Въ този обѣденъ часъ гдѣ ли ще ходи? Не обѣдва ли, не вечеря ли, не почива ли денемъ тукъ?

Пройчевъ. За ядене и пиене, казвамъ яде той и пие, па и почива си доста у насъ, ала отъ нѣкое врѣме той съвсѣмъ се е измѣнилъ, станѫлъ е нередовенъ: излиза, когато хората се връщатъ, връща се, когато свѣтътъ излиза, спи, когато хората ядѫтъ, а яде, когато свѣтътъ почива.

Гордевъ. Та какъ тъй?

Пройчевъ. Е тъй, станѫлъ е просто таинственъ, невидимъ. Прѣди малко пратилъ Вълковия человѣкъ съ едно писъмце отъ три реда, за да му прѣдамъ праздното куферче, защото пълно нѣма: щѣлъ да заминава на нѣкждѣ за два—три дни. Дадохъ му го.

Гордевъ. Не пише ли ви, по назначение или по служба?

Пройчевъ. Пише ми, по нужда.

Гордевъ. Ехъ щастие, ще удари кьоравото, ако е така! Служи ли той? Колко получава нѣсечно!

Пройчевъ. Казваше ми тие дни, да го вѣрвамъ ли, не знамъ. А служилъ той въ тайната.

Гордевъ. А заплатата му, кажъ?

Пройчевъ. И заплатата му, ужъ, не е била малка, ала все се сплакваше, че му е била мѫчна службата: не

Digitized by Google

можалъ да си доспива и доядва на врѣме, че и редовно не му плащали мѣсечната плата, отъ която отдавна нѣмалъ щастие да види скършена бодка. Тъй излива, че работата му е най съмнителна и за това казвамъ, благоденствува въ обратенъ смисълъ.

Гордевъ. (Замислява се). Въ тайната! А таквозъ, пари съглеждали ли сте у него?

Пройчевъ. Кой го знае, привива се, виждамъ.

Гордевъ. Чудно! А вамъ, разумѣва се, плаща редовно?

Пройчевъ. Не толкова плаща, колкото се задлъжава редовно.

Гордевъ. Поне обѣщава да ви даде скоро?

Пройчевъ. Почти всѣкой день, ала...

Гордевъ. Ала що? Какво искате да кажете?

Пройчевъ. Днитѣ минуватъ едно по друго безнадежно.

Гордевъ. Има много да ви дава? Вѣрвамъ, стотина лева, малка работа ще да е.

Пройчевъ. Малка работа, нѣщо около хиляда лева, именно: за послѣднитѣ два мѣсеца 300 лева, и за прѣдишното врѣме 700, всичко на всичко, и словомъ, хиляда.

Гордевъ. (На страна). Удари кьоравото! (Силно). Ничтожна сума. Той е такъвъ джентлменъ и честенъ човѣкъ, щото да бѣхъ на ваше мѣсто, нито бихъ се позамислилъ.

Пройчевъ. О, познавамъ го добрѣ, честенъ е, не се съмнѣвамъ, само кога ще ми си отплати, незнамъ.

Гордевъ. Той най-напрѣдъ дълговетѣ си плаща; вѣрвамъ, щомъ получи заплатата си, първенъ васъ ще удовлетвори, инакъ какъ ще проживѣе на този свѣтъ.

Пройчевъ. Разумѣва се, г-не Гордевъ. Сетнѣ и азъ не малко притѣснения търпя откъмъ пари; при всичко това и лихви плащамъ значителни за поддържание честьта на хотела си. А вамъ е извѣстно, че освѣнъ това азъ храня гоститѣ си добрѣ, услужвамъ имъ добросъвѣстно, конкуренция, знаете, правя на другитѣ хотелиери и локантаджии, и то за една идея, отъ чистъ патриотизмъ.

Digitized by Google

Гордевъ. Знамъ, вашийтъ хотелъ е прочутъ на всѣкждѣ; вий най-много сте симпатиченъ на моитѣ другари; благодарение на вашитѣ старания и на тѣхната прѣпоржка, днесь хотелътъ ви е отъ всѣкого посѣщаванъ.

Пройчевъ. И азъ ви благодарьк крайно, както и на вашитѣ другари: наистина, стаитѣ на хотела ми сж винѫги прѣпълнени, ала не винѫги и кесията ми.

Гордевъ. Нищо, ще се напълни, като се понастанимъ пакъ нѣкакъ си съ Божията воля, тогава, мислѭ, не ще имашъ мѣсто, гдѣ да сипвашъ паритѣ.

Пройчевъ. (Настрана). Трай коню за зелена трѣва! (Силно). Ужъ и азъ такавазъ надѣжда храньк, та ще видимъ.

Гордевъ. И ще видите, бае Пройчевъ, ще видите, вий саде не отбѣгвайте честнитѣ ми приятели.

Пройчевъ. Та кой говори за честнитѣ? Нъ и честнитѣ да ядѫтъ и пиѭтъ на вересия, безпаричната епидемия мори и тѣхния ищахъ, и моитѣ алъшверишн; чиста е парична холера!

Гордевъ. Странно, наистина, такава парична криза е у всинца ни! Азъ съмъ билъ търговецъ и знамъ; имате право, кризата е обща.

Пройчевъ. Кога ли ще се свърши тая криза?

Гордевъ. (На страна). Когато ни се свършатъ днитѣ! (Силно). Тукъ е питанието, Господъ знае.

Пройчевъ. Ахъ господине Гордевъ, не прокобѣте така.

Гордевъ. А опарничкме ли се веднѫждъ, кризата поврага. Нека се понадѣваме поне на Бога.

Пройчевъ. Дай Боже, по-скоро, за да видимъ себе си на единъ приличенъ редъ.

Гордевъ. Дай Боже!

Пройчевъ. (Позамислюва се). Вий намѣрявате да останете тая вечерь въ хотела?

Гордевъ. Тъй мислѭ, въ отсѫтствието на Мислева, догдѣто се завърне.

Пройчевъ. Добъръ случай да си отпочинете и да погоститѣ и у насъ. Тогава да задържимъ номера за васъ, догдѣто не го е заемнѫлъ нѣкой други? Знаете а азъ . . . Та кой не се е наситилъ на вересии? Обичате,

Digitized by Google

Гордевъ. Да, имате право, за тая нощь, но за утрѣ ще бждете добри да ми очистите други номеръ, не съ брой 13-й, защото това число ми е фатално.

Пройчевъ. До утрѣ има много врѣме, ще се видимъ и ще поразмислимъ за по-щастливото. Сега желаѫ ви добра почивка. (става).

Гордевъ. Прѣди всичко азъ бихъ похапнѫлъ нѣщо, сирѣчъ молилъ бихъ ви да ме понагостите.

Пройчевъ. А, така? твърдѣ добрѣ, заповѣдайте ни саде и вий сте сити.

Гордевъ. Освѣнъ това ще ви моля още . . .

Пройчевъ. Безъ всѣка молба: послушанието ми е дългъ

Гордевъ. Благодарѫ ви отъ душа, г-не Пройчевъ, вие толковъ ме задължавате! Не бихъ желалъ никой да знае, че съмъ въ хотела ви, нито името ми, нито въ кой. номеръ се помѣщавамъ, разбирате, защото. . . . .

Пройчевъ. То си е ваша воля, секретътъ ви да пазимъ, но знамъ ли пакъ . . .

Гордевъ. Имамъ причини, уважителнии, знаете . .

Пройчевъ. Ще имамъ на гледъ желанието ви; но ако ви потърсятъ нарочно отъ нѣкждѣ, пли се научатъ?

Гордевъ. Въ никой случай, молѫ, развѣ изненадѣйно се завърне самъ Мислевъ.

Пройчгвъ. А багажътъ ви гдѣ е?

Гордевъ. Оставихъ го по пѫтя, утрѣ, у другий день ще пристигне и той. А щѫ захапнѫ азъ въ номера си.

Пройчевъ. Тогава да заржчамъ да донесѫтъ прѣди всичко да захапнете. (Излиза).

ЯВЛЕНИЕ VII.

Гордевъ. На дьавола гордостьта, когато питанието е гладенъ или ситъ. А гладенъ съмь азъ не по-малко отъ единъ изхъртѣлъ копой, и трѣбва да се наямъ на толкова, щото да могѫ изново да гладувамъ поне два дни. (Позамислюва се). То добро а я сетнѣ? (Маха ржка).

Digitized by Google

Каквото ще да става сетнѣ! Когато гладътъ те кара да ставашъ лъжецъ и лицимѣръ, защо да не допустнешъ и малко лукавство? Не става ли всичко споредъ врѣмето и обстоятелствата? Нуждата ме е притиснѫла като таласъмъ; умътъ ми крѣщи като насилванъ нещастникъ; съвѣстьта ми дроби душата на кѫсове; усѣщамъ какъ джерлата ми смила собствената си сила и ми вика часъ по часъ: дай ми работа, дай ми да мелѭ нѣщо друго, или сама ще се смелѭ! Гладенъ съмь, искамъ да ямъ! Охъ, нѣма да се свършатъ веднъжъ за винѫги тия нравствении и физически теглила и мѫки! Отъ една страна умътъ ми протестува, отъ друга съвѣстьта ме гризе, а отъ третья гладътъ повдига врѣва и гледа-да задуши и умъ, и съвѣсть, и всичко. А честностьта? А честнийтъ трудъ за единъ честно добитъ залъкъ хлѣбъ? . . -.Егоизмъ проклятий! Мрешъ отъ гладъ, търпишъ прѣсмивкитѣ на сититѣ глупци, а не се помръдвашъ да се заловишъ за нѣкоя друга работа, поне на толкосъ прибилна, щото да спечелишъ хлѣба си, да се не унижавашъ прѣдъ хор ската подлость и прѣдъ алчностьта ѝ за добивъ. Гордевъ, Гордевъ, гордъ си билъ ти, гордъ си и до тоя часъ, надувай се сега като пуекъ, та давно се пукнешъ отъ гладъ! (Вслушва се). Иде нѣкой.

ЯВЛЕНИЕ VIII.

Васко.(Влиза и се спира учуденъ.) Бѫ, господарьтъ ми!

Гордевъ. Васко, мой добрий Васко!

Васко. (Отстѫпва смѫтенъ.) Не може да бѫде, стариитъ ми господарь! Господине Гордевъ, вий ли сте? Истина ли е, гдѣто ви виждамъ живъ, здравъ?

Гордевъ. Тсъ! Полека, Васко, не гълчи толкосъ, защото не щѫ да ни чуѭтъ името въ хотела ви!

Васко. Какъ тъй изненадѣйно, господине, кога?

Гордевъ. Сетнѣ, Васко, сетнѣ, сега побързай та ни донеси толкова ястие, едно та добро, щото да могѫ да наситѭ глада си. А прѣдупрѣждаванъ те азъ, гладенъ съмъ, гладенъ и пакъ гладенъ, разбери другото. . . .

Васко. (Гледа учуденъ Гордева.) Ехъ господине, господине, защо ме отдалечи отъ себе си тъй безъ врѣме

Digitized by Google

и ме накара да служа въ единъ хотелъ, гдѣто, освѣнъ васъ, порядоченъ человѣкъ отдавна не се е спиралъ, нито ще кондиса скоро? Добрѣ бѣхъ при васъ, въ контората ви, благодаренъ ви, имахъ всичко, учахъ се, дори и парици си бѣхъ поскиталъ!

Гордевъ. Остави всичко за послѣ, иди, кадѣто те пращамъ; когато дойде врѣмето, Васко пакъ ще си е мой Васко.

Васко. А защо и сега не, господине?

Гордевъ. Защото, Васко, сега ти си по-щастливъ отъ мене: днесь за днесь тебѣ поне те хранятъ за труда ти, а пакъ азъ и работа не приемамъ за прѣхраната си.

Васко. О господине, що сторихте вий съ себе си, може ли да повѣрва това человѣкъ? Не стояхте ли вий толкосъ добрѣ, не възбуждахте ли завистьта на другитѣ?

Гордевъ. Да, Васко, истина е, но то изминѣ; сега положението ми е сѫщо таквосъ, както на твоитѣ непорядочни хора, а може и по-зло да е.

Васко. Прости, господарю, за неприличното ми изражение, не знаяхъ положението ви.

Гордевъ. Нищо, нищо, Васко, истината надвива неприятноститѣ въ мене; гордѣя се още, че могѫ да ѭ съзнаѫ и исповѣдамъ.

Васко. А знаете ли, господине, колко ви съмъ жалилъ и заблажавалъ за доброто ви сърдце. И за добринитѣ ви?

Гордевъ. Жалилъ си ме и си ме заблажавалъ, сега пакъ ме облажи, че стомахътъ ми е заприличалъ на праздна воденица, на която жерновитѣ, отъ нѣмай що да мелятъ, сами се смилатъ.

Васко. (Отрива си очитѣ) Ахъ, господине, колко ме нажалихте!

Гордевъ. Тогасъ побързай.

Васко. Завчасъ.

Гордевъ. Прави му знакъ да мълчи.) Нищо отъ всичко това на господаря ти, за да не ми удвои цѣната на порциятѣ.

Васко. Разбрахъ, не се безпокойте за това.

Digitized by Google

ЯВЛЕНИЕ IX.

Гордевъ. (Пристъпва). Дяволъ да ме вземе, ако не запричахъ на съвършенъ мошеникъ! Какъ изведнъждъ ме разбра тоя Васко, че искамъ да се наемъ на юнашка вересия! И то добро, че той, а не други нѣкой се случи въ хотела! Това е чисто щастие, сполука! (Спира се и мисли). Щастие! Да, чисто исповѣдано мошенничество! Какво ли пакъ щяхъ да правя? Става деветь мѣсеци, отъ какъ се мамя, вися на паяджина, носенъ и тласканъ насамъ, натамъ отъ вѣтъра, и паяджината не се скъсва, и азъ не пукнамъ. Скитамъ се азъ безъ пристанище, безъ надѣжда. Молитвата не хваща мѣсто, убѣжденията и нравственитѣ ми сили ме изоставятъ вече; инатъ бихъ воля, ала подлийтъ егоизмъ не ме пуща, а рѣшителностьта ми липсова. Самото естество, като че ми е станало гонитель; нещастието съ всичкитѣ му отвратители страни и свойства слѣдва да не пригрѣща съ постоянство, и ми спомага, като истински приятель, да бѣдствовамъ въ пълния смисъль на думата. Отъ началото бѣхъ се ударилъ на спанье, мисъльта не ме оставаше да мигна; ударихъ се на пѣшинуване, излѣзе ми прѣзъ носа; заловихъ се да играя комарь, изгубихъ и онова, което ми оставаше. Донапапахъ всичко, всичко заложихъ въ надѣжда, че ха днесь, ха утрѣ ще си подобря положението, а то надѣждитѣ ми излѣзоха налюхъ. Единъ прѣкрасенъ день азъ имъ поскърших носа, слѣдъ това прѣчупихъ имъ новѣтѣ; въ други случай извадихъ имъ очитѣ, и тѣ сега сж хроми и слѣпи, искажени, умиратъ, а за утѣшение въ наслѣдство оставихъ ни собствената ми гордость, нуждата и кучешкия гладъ. Положението ми е нестърпимо, искамъ да дамъ промѣнение на живота си, ала освенъ праздностьта поради егоизма ми, нищо друго неми се сполучва. Кждѣ ме завлича судбата, незнамъ. И азъ бѣхъ нѣщо, а загазихъ въ безумието си и търговията, и кредита, за да станъ първенъ чиновникъ, сетнѣ нищо, а се га пролетарий, настоящъ хъртъ, жаждущий и алчащий готовия кокалъ. Какъвъ смъртенъ грѣхъ, какво самоубийство извършихъ азъ! Да, да не бѣше съблазнителнийтъ примѣръ на другитѣ прѣди мене, едно че щяхъ да се

Digitized by Google

отърва отъ севдата да ставамъ чиновникъ-пролетарий, друго, щѣхъ да съмъ азъ, на мѣстото си, ситъ доволенъ и щастливъ, независимъ въ убѣжденията си, дѣятеленъ, спокоенъ въ живота си. Мозъкътъ въ главата ми се е подулъ отъ постоянно мисление; умътъ и въображението ми сж въ положението на една болна и трудна жена, която си очаква часа съ стѣснение на сърцето: страхътъ отъ възможната смъртъ ѭ убива, а надѣждата за избавление не ѭ оставя. Може и може-ето изходътъ на трѣвогитѣ ѝ. Въ агонията на нѫкитѣ си тя все пъшка и се моли едно по друго, плодътъ ѝ поне да остане живъ, да бѫде честитъ и траенъ. И когато този плодъ се окаже несъстоятеленъ, какво отчаяние ѭ сполетя! Колко изгубени, мѣсеци колко страхъ, колко надѣжди напусто, колко срамъ отъ обществото! Проклета съврѣменна болѣсть! Проклетъ часътъ на зараждането ѝ; проклети и тие, които сж ѭ извикали и ѝ дали гражданско мѣсто въ общественния животъ! О, да е знаялъ человѣкъ, какво го е очаквало, да не си е пъхълъ носътъ въ тая чиновническа тиня, та да не му е оставало горчивото въспоминание, че се е излъгалъ злѣ въ живота! (Пристъпва). И да съмъ само азъ въ тоя свѣтъ, то още иди ела, ала единъ человѣкъ въ свѣта е капка въ едно блато; злото е, че изненаданитѣ отъ него и облагодѣтелствованитѣ отъ мизерията сж много и все се плодятъ като микробитѣ въ едно заразено тѣло. Що день, то и новъ контингентъ на пролетарната, новъ гладникъ, новъ хъртъ! (Спира се срѣдъ сцената и се позамислува). И жалко, и сиѣшно, и грѣшно. Всичкитѣ сме такива: бѣдата ни дави въ вонещото блато на крайнитѣ нужди, а ний съ сгѫрнати рѫцѣ саде чекаме отъ Бога печени врабчета, ба още и да ни ги сложи въ устата припазливо. Виждаме безизходната тиня, която газимъ, задълбочаване се въ нея безпрѣстанно и съзнателно, а сами не се помръдваме, за да се избавимъ отъ нея. Гордость проклята!

Сяновъ, напримѣръ, не разсѫждава злѣ; теоритѣ му сж спасителни; готви се той да отдаде всичко на дявола и да се залови за честния трудъ, а пакъ все си мечтае на гладно сърдце. Той още прѣдвижда полити-

Digitized by Google

чески катастрофи и промѣнения, а чѣрвата му протестиратъ до Бога противъ утопитѣ му.

Гладневъ може и да е много разбранъ человѣкъ; той гледа право въ очитѣ на отвратителнитѣ си обстоятелства, храни се не толкова, колкото се упива съ чистия въздухъ; ако и да е той оптимистъ, но не е ситъ отъ мене и отъ другаритѣ си.

Мъглевъ е просто гладникъ, социалистъ, демагогъ, а на послѣдъкъ е станалъ дори и комунистъ. Като се расприкаже, дяволъ да го вземе, увлича те въ деветото небе, отъ гдѣто почти не слиза. Да не е вѣчнийтъ апетитъ поради постоянтото му гладуване, той би се обърналъ на гордъ ефиренъ житель, ала философията на кокалогризението го смущава дори на сънѣ и все го тегли къмъ лемята.

Гърлевъ е завзетъ агитаторъ между гладницитѣ. Характерътъ му на изгладнѣлъ хъртъ личи отъ тридесетъ километра. Като те срѣщне, първата му дума е: поялъ бихъ това-онова. Той е страшенъ ясновидецъ, само гурлитѣ на очитѣ си не вижда, та не може да се сѣти и да разбере, че тѣ сж слѣдствие отъ неговото собственно физическо испадванье.

Каплевъ пакъ не може да мигне отъ вщахъ и все мечтае, кога та кога ще се удостои да го погледнатъ съ по-симпатиченъ погледъ, влада се примѣрно, припазва си езика отъ въпроситѣ на деня, минува, заминува смиренно покрай това или онова учреждение и все се огледва, дали не ще се подаде нѣкоя началническа главичка съ затъкнатото перце задъ ухото, да го извика, да го спре и да му каже: Каплевъ, жалъ ти обущата, не могъ безъ тебе, ела да те настанъ на едно макаръ и огризано кокалче!

Стрѣзовъ, напротивъ, ругае всичко на свѣта: псува правителство, министерства и учреждения, освѣнъ главата си. Въ гордостьта си той все се надува като пуекъ, цупи се, мре отъ гладъ и не ще да се съзнае, не въ тъпоумието си, а въ отвратителния си егоизмъ. Надува се, пуши се той, а чѣрвата му куркатъ оглушително въ корема му. Какво велико сърдце, какво пос-

Digitized by Google

тоянство въ характера му! Въздихаловъ напълно отговаря на прѣзимето си; той все въздиша и се оплаква. Въсклицанието му: до кога Божечко, до кога! е станѫло поговорка въ устата на сититѣ смѣшници. Той чека прѣврати и контрпрѣврати, министерски кризи, тлъсти кокали, гладува и нищо не дочаква.

Лапевъ все свиква гладницитѣ на засѣдания, крои заедно съ тѣхъ заговори, тъкни демонстрации, заклима ги по триста пѫти на день да се държѫтъ кучешката до край, агитира на вѣтръ между имъ, въ врѣда на властьта проповѣдва имъ нѣкакъвъ си кьопавъ идеаленъ патриотизмъ, заканва се едно слѣдъ друго по сто пѫти да се самопожертвува за благото на обществото и на другаритѣ си, кокори се злобно въ очитѣ на мнимитѣ си неприятели и все се расхожда безцѣлно изъ града, прѣглъща си плюнкитѣ отъ патриотизмъ и си облизва засъхнѫлитѣ устни прѣдъ всѣка локанта, гдѣто кредитътъ му е туренъ въ равновѣсие съ голотата му, сир. съ нулата.

Най-независимийтъ отъ всинца ни е заслуженийтъ патриотъ Кръстьо. Той има нѣкоя и друга скрити парица, увързани въ деветдесеть и деветь вързели и все се оплаква, че не му е останѫла скършена бодка. Дома си този лукавецъ все си шие нови кесийки, заблажава минѫлитѣ благодатни врѣмена, когато левчетата валѣхѫ като снѣгъ отъ небето и все чака търпѣливо, кога ще завалѫтъ пакъ, за да почне да наваксва испотрошеното прѣзъ врѣмето на сухоѣжбината. Прѣдложи му да ти заеме колкото за насѫщния хлѣбъ, той ще ти се закълне върху евангелието, че нѣма бодка. Прѣдложи му пакъ да си раздѣлишъ съ него случайнитѣ трохи, той ще яде двойно, ще се облизва съ нѣкакъвъ си гордъ патриотизмъ и ще ти се надсмива неусѣтно, като ще си мисли: ситийтъ глѣдника объеде. И той най-добрѣ прави.

Ехъ врани, врани! Сиреньето падна отъ устата ни, лукавството го грабнѫ, а ний въ злобата си все грачимъ на халосъ. Грачете да грачимъ на гладно сърдце! На дявола всички и всичко! (Вслушва се). Нѣкой иде... Васко, по-скоро, Васко, че жлъчката ни прѣлѣ, а гла-

Digitized by Google

дътъ затропа въ мозъка ми съ дяволска сила. (Приближава се до масата, притеглѭ единъ столъ и сѣда до неѭ).

ЯВЛЕНИЕ X.

Васко. (Влиза съ сервиза и съ едно панерче хлѣбъ, чаша, солница и една бутилка). Сега, сега, господарю! (Слага всичко на масата, урежда сервиза и пр.)

Гордевъ. Тъй, Васко, тъй, тътри по-скоро. (Грабва отъ панерчето единъ рѣзенъ хлѣбъ, откършва, топва залъка въ солницита и яде).

Васко. Завчасъ ще донесѫ и ястието. (Излиза бързо).

Гордевъ. Боже мой, Боже мой, до какво доживѣхъ; (Кърши хлѣбъ и захапва). Ако би ме видѣлъ нѣкой, безъ друго, би не уприличилъ на хъртъ! Днесь за днесь, утрѣ за утрѣ! Нъ отъ днесь до утрѣ има цѣла вѣчность; тъкмо двадесеть и четири часа, сир. 1440 минути, или 86.400 секунди. Ако всѣка секунда е врѣме, колко ли пакъ такива трѣбва да изминѫтъ, до гдѣто изминѫтъ лѣтото, есеньта и слѣдъ нея зимата? Сега, ако всѣка секунда е страдание, колко ли ще се набере то прѣзъ всичкото това врѣме? Когато ми се бѣхѫ свършили паритѣ, мислѣхъ, че не ще могѫ да прѣживѣѭ нито тритѣ или четиритѣ дни, прѣдоставени отъ природата на человѣческата натура за борба съ смъртьта, а то и по петь дни съмъ гладувалъ едно слѣдъ друго и не умрѣхъ, макаръ че почти винѫги съмъ остаялъ полуживъ слѣдъ борбата. Да, днесь за днесь, а за въ бѫдѫще всичко е покрито съ мрака на неизвѣстностьта. Малкото минѫ, многото останѫ за мѫка за борба. На прѣдъ! Борба за сѫществувание! (Замислюва се). Не, по-добрѣ борба съ егоизма си! (Задъ сцената се чува гласъ! Гордевъ! Гордевъ! Гордевъ! (Вслушва се). Ахъ издадохѫ ме!

ЯВЛЕНИЕ XI.

Вълковъ. (Съ куфарчето въ рѫка влиза и вика разсѣянъ), Долу министерството, долу изедницитѣ, долу недостойнитѣ? Горѣ мѫченицитѣ на патриотизма!..

Digitized by Google

Гордевъ. (Става и го прѣкѫсва) Долу нискинитѣ! Вънъ нарушителитѣ на чуждото гладно спокойствие! (Спуща се и улавя Вълкова за яката). Ти още носишъ въ рѫкита си куферъ, иди го заложи и се нахрани, защото азъ и толкозъ нѣмамъ! (Усилва се да го истика на вънъ.

Вълковъ (опира се) Ти кой си, та злоупотрѣблявашъ съ силата на дѣсницата си? Освободи ме, или и азъ щѫ те сграбчѫ! Азъ дойдохъ не при тебе, а при Мислева, за да заемѫ мѣстото му; какво право имашъ ти да налагашъ рѫка на свещенната ми особа и яка, да ме насилвашъ тогасъ, когато азъ не съмъ дошълъ да причинѫ нѣкому зло? Азъ щѫ се оплачѫ на властьта!

Гордевъ. (Продължава да го държи за яката) Такъво сѫщо право, каквото и гладникътъ песъ за защитата на найдения за хвърленъ или заграбенъ отъ нѣкоя месарница кокалъ. За сега азъ съмъ ступанинътъ на тоя номеръ, за това върви и се оплаквай кѫдѣто щешъ, па ако идешъ и на сѫщитѣ власти, на които туку що гровѣше съ виковетѣ си. (Отваря вратата съ свободната си рѫка и го истласкова на вънъ). Долу, пръснико! (Затваря вратата и почева да крачи изъ стаята). Ето слѣдствията на пролетариатството! Гладникътъ истика гладника отъ страхъ да не му нащърбятъ обѣда! (спира се срѣдъ сцената и се позамислява). И жално и смѣшно. Ехъ ти, Гордевъ, колкото и да си бивалъ често бѣсенъ отъ гладъ, но до днесь не си се показвалъ въ такава кучешка свѣтлина! Долу кучешката завистъ, горѣ човѣщината! Сранъ и позоръ! До какво унижение достига человѣкъ въ отчаянието си! (Закрива си лицето съ двѣтѣ си рѫцѣ).

ЯВЛЕНИЕ XII.

Васко. (Влиза съ една сѫдина ястие и ѫ слага на масата). Сега заповѣдайте, мой старий господарю, гощавайте се.

Гордевъ. Благодарѫ ти, Васко, не щѫ ти забрави добрината.

Васко. Малка работа, господине, да е живъ господарьтъ ми!

Digitized by Google

Гордевъ. (Приближава се, надниква въ сждината и клати глава) Благодаримъ и за толкосъ. (Сѣда до стола и почева да яде).

Васко. Желаѫ ви добъръ ищахъ!

Гордевъ. Сполай ти, Васко.

Васко. Като идяхъ съ ястието, господарю, чухъ глъчки, които идяхѫ като че отъ товъ номеръ, а слѣдъ това видѣхъ и господина Вълкова, който крачеше бързо, махаше съ плѣсницата си и се закапваше нѣкому живъ да го зарови въ подземието на участъка. Днесь като че всичкийтъ свѣтъ е обезумѣлъ.

Гордевъ. Прѣдстави си, Васко, тоя сѫщий господинъ Вълковъ влиза въ номера ми съ едно куферче въ ржка и почва да вика долу, та долу! Уплашихъ се да не би да се събори стаята съ мене заедно, та да се намѣрѫ внезапно въ нѣкой зимникъ, я въ нѣкой още понепріятенъ номеръ, станѫхъ, уловихъ го за яката и го изтласкахъ на вънъ.

Васко. (Смѣе се). Ха, ха, ха,! За туй бѣше той толкова разяренъ! Товъ е петий случай днесь, и всичкитѣ въ хотела ни, все тукъ се пъхатъ!

Гордевъ. (Яде бързо) Да, Васко, но ти забрави още единъ случай, и той съмъ азъ.

Васко. Вие сте други човѣкъ, господарю, за васъ нито дума става.

Гордеевъ. Не, Васко, не съмъ исключение, а сѫщо такъвъ, както и другитѣ, бѫди увѣренъ.

Васко. Но защо това излишно самоунижение?

Гордевъ. Никакъ не е самоунижение, а е самопризнание. Ако Вълковъ дойде да си покрѣщи въ товъ номеръ, то съ това той не направи никаква щета на хотела ви; азъ пакъ дойдохъ да се наямъ, може би, на юнашка вересия, а съ това и хотела ви да ощетѫ.

Васко. Та и на юнашка вересия да бѫде, какво отъ това? Господарьтъ ми да е живъ, вие ще си платите съ врѣме; за честностьта ви съмъ поржчитель.

Гордевъ. О, то се знае, че щѫ си платѫ нѣкога, стига да доживѣѫ до него врѣме.

Васко. И ще доживѣете, вѣрвайте. Ами, господине, какво правихте до сега въ странство?

Digitized by Google

Гордевъ. Гладувахъ отъ егоизмъ и патриотизмъ, и се гордѣяхъ, като разгледвахъ отъ близо и отъ далечь височинитѣ на Витошкитѣ планини.

Васко. Сами ли пѫтувахте или съ другарь?

Гордевъ. Съ другарь, Васко, съ другарь; при днешнитѣ обстоятелства не е възможно безъ другарь.

Васко. Ако ми е позволено да попитамъ, кой ви бѣше другарьтъ? Любопитенъ съмъ, знаете, да му узнаѫ името. може и да го познавамъ.

Гордевъ. По-добрѣ да не го знаешъ, нито името му да чуешъ, ти и безъ това си щастливъ, че си запознатъ съ честния трудъ и съ достоинство печелишъ насущния си хлѣбъ; тебе не те е срамъ да се трудишъ, да се храниш и да почиваш на воля; не настоявай да знаешъ това, за което ме е срамъ и грѣхъ.

Васко. И пакъ ви молѫ.

Гордевъ. Като настоявашъ, да ти кажѫ: другаритѣ ми бѣхѫ егоизмътъ, нуждата и кучешкийтъ гладъ.

Васко. О, Господарю, говорите все такива ядни шеги!

Гордевъ. Защо ли ще се шегувамъ, когато е истина? ..

Васко. Едно врѣме, господарю, не бѣхте така.

Гордевъ. Едно врѣме, Васко, то минѫ безвъзвратно.

Васко. Съжалявамъ ви, господарю!

Гордевъ. Хата станѫ въ живота ми. (Налива си вино и пие).

Васко. Що вие трѣбвало чиновникъ да ставате?

Гордевъ. Де, де, Васко, покори ме и ти, че малко се ядосвамъ и се косѫ самъ въ съвѣстьта си.

Васко. Прости, господарю, но азъ, като ви слушахъ пакъ горчивитѣ шеги, „дойде ми на ума“ тосъ глупавъ и неумѣстенъ укоръ. Но, като е тъй работата, защо не се заловихте изново за стария занаятъ-блаженната търговийка?

Гордевъ. Ето защо, Васко, който близне веднѫжъ отъ лесното и готовичкото, не му се пожелава вече горчивото, многотрудното и не лесно уловимото. (Налива си вино и пие).

Васко. Но ето, че и чиновничеството излиза прѣгорчиво и кисело.

Digitized by Google

Гордевъ. Не. Васко, то си е пакъ сладко и ще си остане такъво; горчиво е внезапното отчисление, прѣгорчиво вкисняла и блюдкава е самата нужда и надѣжда, които оставятъ человѣку за другарь! (Дояда си и си допива виното).

ЯВЛЕНИЕ XIII.

Мъглевъ. (Влиза и очудено гледа на Гордева). А, побратиме, таквасъ ли е била работата? Тъй, хм? Вижте го, момъка, гдѣ се е скрилъ, гощава се самъ, а другитѣ да гладуватъ; не се надѣвахъ да си толкосъ егоистъ!

Гордевъ. Да, приятелю, таквосъ врѣме е настанѣло: едно врѣме гладнийтъ сития не чакашѣ, а сега гладникътъ, гладника.

Мъглевъ. (Притегля единъ столъ, сяда до масата и надниква въ сѫдината). Понагости и мене.

Гордевъ. Заповѣдай, на твоя смѣтка, готварницата на хотела е и на твое расположение.

Мъглевъ. Ей кенлеръ, донеси и на менѣ нѣщо за яденье.

Васко. Какво обичите да ви донесѫ?

Мъглевъ. Дай ми първенъ листата на ястиетата.

Васко. Списъкътъ е въ трапезарията; необичате ли да слѣзете доду, тамъ на по широко. . .

Мъглевъ. Не обичамъ въ трапезарията ви, а тукъ, искамъ да придружѫ Господина Гордева.

Васко. Тогава е сега, завчасъ, (излиза).

ЯВЛЕНИЕ XIV.

Гордевъ. Какъ се случи да подушишъ, че съмъ тукъ?

Мъглевъ. Нема ти самъ си лишенъ отъ инстинкта на копоя? По дѫха на стъпкитѣ ти.

Гордевъ. Добро и завидно обоняние си ималъ, приятелю, вѣрвамъ, и хъртътъ би ти позавидѣлъ.

Мъглевъ. (Надниква въ сѫдниата). А ти отличенъ кучешки апетитъ, че си оплелъ всичко отъ такова голѣма сѫдина.

Гордевъ. Кой те е знаялъ, та да е гладувалъ като тебе.

Мъглевъ Види се, ти пакъ си ударилъ кьоравото.

Гордевъ. Наистина, азъ го ударихъ и то прогледна,

Digitized by Google

а на негово мѣсто азъ си попримрѣжихъ очитѣ отъ гладъ прѣдъ Пройчева.

Мъглевъ. (Смѣе се) ха-ха-ха! За туй си оплескалъ всичката сждина; изѣшь бари и неѫ, па ако не ти стигне, и солницата и чиниитѣ, та си доѣшь.

Гордевъ. Гладенъ човѣкъ какво не е способенъ да яде, въ състояние е дори да се самоизѣде. Ти, напримѣръ, да ти е да пооближешъ тая празна сждина, вѣрвамъ, не би се нито замислилъ, жалѣй само, че нито капка, нито една коричка хлѣбъ не останѫ, а то и само хлѣбецъ би си захапнѫлъ. (Гордевъ и Мъглевъ се смѣѭтъ).

Мъглевъ. Ти остави коритѣ за себе си и ми кажи, гдѣ бѣше ти днесь? Азъ те тръсихъ на сѣкждѣ да се подѣлимъ и съ тебе,

Гордевъ. Да вѣрвамъ ли? Нима си ударилъ ти кьоравото?

Мъглевъ. Да, побратиме, и още какъ!

Гордевъ. Тогава жално, че не те срѣшнѫхъ пръвъ, а то ти навѣрно щѣше да ми одѣлишъ половината отъ глада си.

Мъглевъ. О, да можахъ да го дельѫ, не бихъ се замислилъ да ти го дамъ всичкия, само и само да се отървяхъ отъ частитѣ му дотегвания!

Гордевъ. Тогава благодаря Бога, че нито ми се мѣрнѫ на очитѣ, до гдѣто се наядохъ съ по-малко.

Мъглевъ. Почерпи баре едно вино.

Гордевъ. Ето стъклото, налѣй си, колкото щешъ, отъ пусто въ празднo и ний на здравие.

Мъглевъ. Ти, клетнико, и вино пиешъ съ бутилки, а пакъ думата ни не бѣше такава. (Вади отъ джеба си една петолевка и ѫ показва на Гордева). Я вижъ тукъ, това що е? Е, добрѣ, азъ и безъ твоето черпанье ще минѫ. (крие си петолевката).

Гордевъ. Охо, ти не на шега си ме дирилъ днесь! тогава дѣли се, де, и съ мене.

Мъглевъ. Да бѣше се сѣтилъ по-рано, ноже, но сега ми е невъзможно, защото това ми е дѣлътъ, а другото вече удѣлихъ.

Гордевъ. Кому и колко? —

Мъглевъ. На Мислева. Отъ оня день ме заставаше дай та дай, наиѣри отъ дѣнъ земи, извади и ми дай!

Digitized by Google

Гордевъ. (На страна). О, мними надѣжди! (Силно) Ти другото остави, ами кажи, гдѣ го видѣ!

Мъглевъ. За мѣстото на свиждането ми не питай: готвеше се да иде по-врага отъ нужда и отчаяние.

Гордевъ. И азъ очеквахъ отъ него помощь! Като единомислещъ, ти добрѣ си сторилъ, гдѣто си го възпрѣлъ отъ да иде на гладно сърдце въ такова отдалечено и отвратително мѣсто.

Мъглевъ. Той ми съобщи тайно, че и ти си се готвялъ наскоро да идешъ да го придружишъ по сжщото направление.

Гордевъ. Да, не те е излъгалъ: зла, вижь, станѫ крушелие въ волята ми и азъ, безъ да щѫ, испадижхъ въ неговия номеръ, а може и за да се наямъ за послѣденъ пѫть и да се поотърва отъ излишния трудъ да го послѣдвамъ до врѣме. По тоя начинъ азъ го замѣстихъ, и не съмъ се излъгалъ.

Мъглевъ. Но това е само врѣменно, до гдѣто си извадишъ тескерето, или ти го даде Пройчевъ, както го даде и менѣ?

Гордевъ. И тъй да бѫдѣ, но азъ пакъ съмъ доволенъ. И по добрѣ станѫ, защото на ситъ стомахъ по съ ищахъ се отива на дявола, отъ колкото съ правенъ, споредъ добрия съвѣтъ на Пройчева.

Мъглевъ. Тогасъ, като си се налопалъ сега, могѫ сиѣло да ти кажѫ: на здравие и добъръ ти пѫть на ситото сърдце!

Гордевъ. Благодарѫ ти, приятелю, и тебѣ на бѫдѫще здравие и още по-добъръ пѫть. (Гордевъ и Мъглевъ се сиѣкътъ).

ЯВЛЕНИЕ XV.

Васко. (Влиза съ единъ исписанъ листъ въ рѫка) Заповѣдай, господине Мъглевъ, ето и листата, прочетете ѫ и избирайте. (подава му листата).

Мъглевъ. (поема листата и ѫ прочита отъ гледъ) Днесь все добри и сжщи ястиета имате.

Гордевъ. Добри сѫ, добри, стига да имашъ още по-добъръ ищахъ.

Digitized by Google

Мъглевъ. (на Васка) Почни отъ супата и свърши съ десертъ, карай всичко наредъ. (връща му листата) Върви по-скоро.

Васко. (Поема листата и стои) Слушамъ.

Мъглевъ. Какво чакашъ още? Хм върви, че огладнѣхъ!

Васко (нерѣшително) Какъ обичате съ налични или . . . .

Мъглевъ. (показва на Гордева) Както и тоя господинъ.

Васко. Негова милость е друго, той си е прѣдплатилъ. . .

Мъглевъ. Добрѣ, и азъ ще си платя, като се наямъ.

Васко. (стои) Тъй ми заржчи господарьтъ: вижъ, каза, какви ястиета ще иска, забѣлѣжи ги, прѣсмѣтни му ги и му поискай паритѣ напрѣдъ.

Мъглевъ. Бои ли се господарьтъ ти, че не ще му платя? (вади отъ джеба си петолевката, показва му я и пакъ я скрива) Слава Богу, даромъ не ще ямъ. Хм върви и донеси ястиетата, сетнѣ ще ти броя паритѣ.

Васко. Като е така, да ида да му обадя. (излиза).

ЯВЛЕНИЕ XVI.

Мъглевъ. Ами ха, подлецътъ!

Гордевъ. Не, бае, и азъ се смутихъ отъ това неочаквано прѣдложение на Васка и си помислихъ: ами ако поискатъ и отъ мене да си платя?

Мъглевъ. Нима не си прѣдплатилъ? А защо излъга той?

Гордевъ. Той самъ си знае защо.

Мъглевъ. Азъ тоя Пройчевъ живъ бихъ го одралъ.

Гордевъ. Ако е кривъ той, че сме дошли да му гриземъ главата на вересия!

Мъглевъ. Ще му гризя главата! Азъ съ паричкитѣ си, господине!

Гордевъ. Ехъ ти, комунистъ, комунистъ! Като че хората не ни познаватъ кои сме!

Digitized by Google

Мъглевъ. Който съмъ, съмъ. Като человѣкъ той е длъженъ да ме нахрани, милость не искамъ отъ него, въ нужда съмъ.

Гордевъ. То добро, ами него кой да храни, ако би самъ да е въ нужда?

Мъглевъ. Който му е далъ богатството! Нима то е негово? Крадеца съ крадецъ! Мошенникътъ! Саде той да граби хората, а самъ да не пожертвова нито една сждина ястие, па и кому още! . . . На тие, които днесь страдатъ онепрвдани, за една идея отъ високъ патриотизмъ! Зеръ малко злато и срѣбро наше е исинало на врѣнето въ неговата продънена, жждна за богатство душа?

Гордевъ. Дъбрѣ, приятелю, ами онова, което сме изяли и испини тукъ заедно, наше ли е било? Ако днешното състояние на Пройчева не е негово, споредъ тебе, то що да е чуждо, тогава кое наричашъ ти свое, кое чуждо?

Мъглевъ. Азъ не прзнавамъ нито едното, нито другото, азъ знаж само общото.

Гордевъ. Тъй ха, тогава защо това, което е въ джеба ти и което ти прѣдпазливо скри, види се, да не ти го отнеме нѣкой, да не бжде общо? Извади го, дай да го изядемъ и испиемъ заедно, па туй за туй.

Мъглевъ. И пакъ е общо, да знаешъ, а двамина не сж всичкитѣ гладни и жедни, ето защо.

Гордевъ. Туй е то белята: по колко ли ще се падне всѣкому да се омаже отъ твоята сребърна монета, ето питанието.

Мъглевъ. Омаже, не омаже, капиталътъ е общъ.

Гордевъ. Жеталъ бихъ да ми кажешъ броя на подобнитѣ ни.

Мъглевъ. До днесь числото имъ е хиляди: утрѣ името на тоя брой може да бжде легионъ, а слѣдъ години, нѣма съминѣние, че ще се нарече тма.

Гордевъ. Вѣрни цифри извождашъ. Ако е тъй, тогава каква гаранция ще дадешъ, че не ще злоупотрѣбишъ капитала? Вижъ, воинството на страждущитѣ отъ липсата на питриотическия кокалъ не е било малко, а пъкъ то трѣбва да сжществува, да се храни да се гои и да расте за отчаяната борба съ мракобѣсието на. . . .

Digitized by Google

Мъглевъ. Чекай по прѣди да си захапнж и азъ като тебе на юнашка вересия, сетнѣ съмъ готовъ да ти ѫ дамъ.

Гордевъ. Помни само, че ти не можешъ да изхарчишъ отъ общия капиталъ повече отъ една хилядна часть, а за една половина стотинка незнамъ каква трапеза ще може да ти сложи грабителтъ-скжперникъ Пройчевъ.

ЯВЛЕНИЕ XVII.

Васко. (Влиза съ нѣколко придни чинии на една табла, доближава се до Мъглева и му ги показва) Заповѣдайте, господине, нагостѣте се, хапнѣте си тукъ отъ всичко има, тъкмо споредъ заржчкитѣ ви, освѣнъ хлѣбъ, соль и вино, за които нѣща не ми поржчахте, смѣтката послѣ.

Мъглевъ. (надниква въ чиниитѣ и бута таблата): Махни се отъ очитѣ ми съ твоитѣ придни блюда, или ще те замѣрѫ съ нѣкоя отъ тѣхъ!

Гордевъ. (повдига се и надничa въ чиниитѣ) Ехе, приятелю, тукъ какво нѣмало, всичката Пройчева готварница! Блазѣ ти, ще се наядешъ до повръщание.

Мъглевъ. (гнѣвно) Безобразие! Скотове! (бута таблата, нѣколко чении падатъ на пода и се строшватъ).

Васко. (отстжпва съ таблата) Господине, защо сега това? Защо псувате? Донесохъ ви толкова ястиета, колкото ми поржчахте, па и за колкото прѣдплатихте; не ви се аресахж манджитѣ, не ги ѣжте, върнете ги; нъ да правите зиянъ на хотела, това не ви прави честь!

Мъглевъ. (съ угроза) Това не е хотелъ, това е вертепъ разбойнически,

Васко. (смѣе се съ гласъ) Ха-ха-ха! Вертепъ разбойнически! Напротивъ, господине, кажи по-добрѣ, това е разбойникъ въ хотела ни.

Гордевъ. Васко!

ЯВЛЕНИЕ XVIII.

Пройчевъ. (влиза спокоенъ, застава до вратата и гледа ту на строшенитѣ, чинии то на Мъглева) Васко, що

Digitized by Google

бѣше това? Ахъ ти, пакостнико! Вижъ изсипалъ като слѣпъ вкуснитѣ манджи на пода, па и блюдата строшилъ! Сега какво ще захание г. Мъглевъ?

Васко. Господарю, не съмъ азъ кривийтъ! тоя господинъ (показва съ глава на Мъглева). види се, днесь му сж исхвръкнали чивчитѣ отъ гладъ, той направи пакостьта.

Мъглевъ. (гнѣвно) Разбойници! (става отъ мѣстото си, стисва си плѣсницитѣ, почева да крачи развълнуванъ и грозя на Пройчева). Азъ ще ви покажж вамъ да се прѣсмивате и подигравате надъ почтеннитѣ хора! Ето ти заплатата за дързостьта, мръснико, разбойниче!

Пройчевъ. (спокойно и сериозно) Я си скрий плѣсницитѣ, че . . . не ми се лигави, познаваме се по-отколѣ, та знаешъ кой съмъ! (отваря вратата и му ги показва) плати, което си изялъ и испилъ отъ 10 мѣсеци въ моя хотелъ, па тогава ей вратата отворени, добъръ ти пжть, ако си се пѣщо ядосалъ!

Мъглевъ. (фурiозно) Касапи! Разбойници! Шарлатани! (вади петолевката и я хвърля на пода съ прѣврѣнке.) На, вземи си паритѣ, насити се съ послѣднята ми лепта, удави се съ нея, (грабва си шапката и бързо се удалява).

Пройчевъ. (навежда се, прибира петолевката, разгледва ж, и ж скрива въ джеба си) Благодарение и за толкозъ алъшверишъ, па отъ длъжника и кошъ плѣва. (къмъ Васка) Хж, прибери чирепитѣ и слѣзъ долу, че ми си потрѣбенъ (излиза).

ЯВЛЕНИЕ XIX.

Васко. (смѣе се) Набъхта си корема като мѣхъ съ вѣтъръ, плати си честно масрафа и си отиде человѣкътъ, на здравие му!

Гордевъ. (Смѣтенъ) сега, Васко, смѣтни и моя масрафъ.

Васко. (Прави му знакъ да мълчи) послѣ, послѣ, господарю, вий сте още тукъ, не се беспокойте за малки работи.

Гордевъ. Ну, неприятна история, напримѣръ...

Васко. Прѣсмѣшна, господарю. (Навожда се, прибира черѣпитѣ и се исправя). Комедия, господине, почти

Digitized by Google

всѣкъ денъ имаме по една комедия въ хотела ни! (махва съ ржка, завдига таблата и излиза).

ЯВЛЕНИЕ XX.

Гордевъ. Слава Богу, че съ толкова се оттърва. Мъглевъ! Не знаяхъ, че е толкосъ завзетъ. (Замислюва се, става и пристъпва). Да, сраинъ и позоръ! Какво нахалство, колко безчестие струва единъ незаслужено кжсъ хлѣбъ! Ѣшъ чуждото добро на ересия и тлъстѣй; огризвай чуждия залъкъ и се наричай честенъ человѣкъ, патриотъ, страдалецъ за нѣкакъвъ си скроенъ патриотизмъ! Патриотизъмъ — мързелъ и нравственна некадърность, отсжтствие на здравия разумъ и естественния истинктъ за човѣшко достоинство. Обществото ни длъжало почетъ и уважение! Трѣбоваме настоятелно състраданието му. а пакъ отплащаме му съ отвратителното си нахалство. Позоръ отъ низкия егоизмъ!

Мъглевъ е образецъ на всинца ни; днесь той, безъ да ще, издаде ни въ оргиналъ такива, каквито сме си били: гладни и горди, мързеливи, самолюбиви и готовановци. Зависть проклета, кучешка зависть! Защо други да има, а пъкъ азъ да нѣмамъ? Защо други да е ситъ, а пакъ азъ да бждж принуденъ да слушамъ постоянно отвратителната музика на чървата си? Като че само чиновничеството е прѣхраната! Защо, най-сетнѣ, трудътъ да е святъ за другиго, а за мене забраненъ грѣхъ, унижение, источникъ за вѣчна трѣвога на егоизма ми? Да, който е ималъ нещастието баре веднжж да бжде чиновникъ, само той може да усѣти всичката гнилость на мизерния чиновнически егоизмъ съ всичкото съзнание на животинската си подла зависть и нравственна несъстоятелность. Какво бѣше това? Дали честна борба за честно сжществование, за висша идея, за человѣческо право? Не бѣше ли то просто, намѣсто да живѣешъ ти и да се ширишъ, ти умри, за да уцѣлѣе мойтъ егоизмъ? Каква насмѣшка надъ животинскитѣ инстинкти на врѣмето ни! Да, мизерията се ококорчи на практичностьта и получи заслужената си награда. Безумието си плати нахалството и се оттегли съ развълнувана и унизена

Digitized by Google

гордость, за подигравката и смѣха на естественния разумъ.

Пройчевъ си запази достолѣпието, а Васко ми даде такъвъ чистосърдеченъ урокъ, който не щѫ забравѭ никога. (Спира се срѣдъ сцѣната и се улавя за космитѣ). Стига безумна главо! До днесъ ти ми кърши волята, отъ сега на тамъ пакъ волята ми трѣбва да скѫрши тебе! Край на страданията ми: я человѣкъ, я трупъ. Отбирай, разуме. Гдѣ ми бѣше главата до днесь и защо толкосъ късно да ѭ усѣтѭ на плещитѣ си? На дявола всичко: чиновнически примамки, Въздихаловски въздъшки, Мъглевки комунизъмъ, Стрѣзовски умничания, Ланевски съвѣщания, опозиция интриги, агитации, заклинания и мними самопожертования, отъ които нѣма нито на честьта ни да олекне, нито търбухътъ ни да отегне. Искахъ да играѭ роля, станѫхъ маскара; искахъ да бѫдѫ независимъ отъ съврѣменнитѣ прѣдразсѫдъци, да си продамъ скѫпо ума, а станѫхъ за подигравка на всички и си продадохъ разума за единъ кокалъ, който още недоогризанъ както слѣдва, отнехѫ ми го по-забатитѣ на деня! Ехъ политика, политика, кучешка расправия! (Приближава се до кревата и си лѣга).

ЯВЛЕНИЕ XXI.

Сяновъ. (Влиза разсѣенъ и замисленъ) Ехъ животе, животе! Каква ирония въ тозъ свѣтъ! Живѣй, за да смѣшишь свѣта; почени съ триста химяди мѫки и усилия, живѣй въ постоянни несбѫдни мечти и, най-сетнѣ, свърши въ единъ мигъ! Ужасенъ примѣръ! И то добро, ако е останѫла въ тебъ капка рѣшителность, както у Мислева, за да скъсашъ тежкитѣ вериги на калния животъ, да се освободишъ за винѫги отъ нравственнитѣ си покѫсвания и отъ ироннитѣ на ситата низерия: (Замислюва се). Да, по-добрѣ е било да не се е раждалъ человѣкъ, за да не се раскайва сетнѣ или да си дроби черепа отъ гордость и егоизъмъ. Напрасни бѣхѫ увѣщанията и успокоителнитѣ ми теории; напрасно му прѣдставяхъ азъ всичката безразсѫдность на намѣрението му! Не мисляхъ азъ да е паднѫлъ до толкосъ правственно,

Digitized by Google

тосъ, който съ ума си въ много отношения бѣше наша нравственна поддържка, наше свѣтило. Азъ мислѣхъ, че като му подамъ честната си ржка-помощь, той ще си съсрѣдоточи ума и ще помисли за единъ по-практиченъ исходъ отъ отчаеното си положение, ала всичко е било напрасно! Прѣскърбно събитие между ни! Проклетъ часътъ на рождението ни! Умри, за да спасишъ лъжовния си егоизмъ—каква безнравственна философия! (Изгледва стаята) прѣди два три часа Мислевъ бѣше тукъ, още живъ, здравъ, а едва прѣди единъ часъ азъ се срѣщнѣхъ съ него у Вълкова и го утѣшавахъ съ извѣстието за успѣшния вървежъ на политиката въ полза на онеправданитѣ братя; но, види се, тъй му е било писано да не дочака щастието си. Заплакалъ бихъ като дѣте, ала сърдцето ми е закоравѣло като камъкъ, сълзитѣ ми пакъ досущь прѣсѣкнѣли. Мозакътъ ми като че го трошѣхъ хиляди чукове; исках се да въздъхна и да дамъ исходъ на съжалѣнията си, а не могъ. О жалость! Ето кадѣ извожда тая общественна поразия—гладничеството и пролетариятството.

Гордевъ. (Става бързо) Махни се съ твоитѣ безконечни дъдрения и остави ума ми на мира, защото съмъ ситъ и прѣситъ отъ твоитѣ еднообразни и дотегливи теории.

Сяновъ. (Обръща се къмъ Гордева) А, ти си билъ тукъ, ти си ме слушалъ, ти още си билъ живъ! И тебе не те замори съвѣстьта? Побърза ти да се скриешъ отъ нея, като наслѣди номерътъ на покойния Мислева! Добрѣ си прѣсмѣтналъ, не си се излъгалъ: той бѣше и твой приятель; той толкова скърбеше, че не бѣ въ състояние, да ти помогне на врѣме.

Гордевъ. Стига бъбра, ти казвамъ, или ще се принудя да те нарека лудъ.

Сяновъ, Наречи ме, както би нарекълъ първенъ себе си.

Гордевъ Махай се отъ очитѣ ми, остави ме да си почина, казвамъ ти го ясно и понятно, за да ме разберешъ.

Сяновъ. Тъй, хм, слѣдъ като се възползова отъ чуждото право и добро, на пукъ на човѣщината!

Гордевъ. Млъкни, безумний, стига стрѣля въ мене съ глупоститѣ си, ситъ съмъ вече. За какво чуждо право и добро ми дрънкашъ?

Digitized by Google

Сяновъ. Така, прѣструвай се още, като че нищо не знаешъ и не разбирашъ; нито лукъ ялъ, нито на лукъ замирисалъ.

Гордевъ. На дявола съ твоя лукъ и съ миризната му!

Сяновъ. А ти върви прѣдъ мене, за да ни показвашъ пѫтя.

Гордевъ. Повтарямъ ти, махни се, азъ вече нѣмамъ вземание—давание съ никого отъ васъ: вий гонитѣ вѣтъра!

Сяновъ. Разумѣва се, Гордевъ, слѣдъ като се възползова тъй лесно и безплатно.

Гордевъ. Възползувалъ съмъ се съ що, нима съ съзнанието и съ съвѣстьта си?

Сяновъ. Нима си ималъ съвѣсть, когато си обиралъ брата си?

Гордевъ Сяновъ, ела въ себе си, какво бръщолѣвишъ!

Сяновъ. Знаемъ ний всички твоето прѣдателство.

Гордевъ. Ако е тъй, идете се удавете въ знанието си.

Сяновъ. Егоистъ, който мисли само за себе си, а ближнитѣ си оставя на произвола на случая, за да . . .

Гордевъ. (Прѣкѫсва го) Но що е това отъ тебе, Сяновъ? Тебе ли виждамъ отпрѣдѣ си, или ми се е случила халюцинация слѣдъ яденьето?

Сяновъ. Да, азъ съмъ, стоя и ти говоря, за да извикамъ съвѣстьта ти на сѫдъ, да те укори за безчеловѣчието ти.

Гордевъ. Ти си лудъ. Сяновъ ти си лудъ.

Сяновъ. А пакъ ти си подлецъ, Господъ да те сѫди! (Обръща се и се готви да излѣзе).

Гордевъ. Стой, чакай, вземи си и думитѣ назадъ, или се обясни като человѣкъ.

Сяновъ. Ето ми обяснението: ти си билъ немилостивъ прѣдателъ спрямо другитѣ, причинителъ на самоубийството на Мислева, започни това добрѣ! (излиза).

Гордевъ. Странно, Сяновъ полудѣлъ досущъ. (Позамислюва се) За чудо ли ще бѫде да полудѣе человѣкъ отъ излъганитѣ си надѣжди и ожидания. О жалость! (Вратата се отварятъ, влизатъ Стрѣзовъ и Гърлевъ).

ЯВЛЕНИЕ XXII.

Стрѣзовъ. Проклятие на егоиститѣ!

Гърлевъ. Сѫдъ надъ подлецитѣ!

Digitized by Google

Гордевъ. (На страна) ето и други обѣзумѣли! (силно) Господа, по-полека, че азъ съмъ тукъ!

Стрѣзовъ. Между ни нѣма господа, а единъ само егоистъ!

Гордевъ. (На страна) хайде и тие постъпкитѣ на Сянова! (силно) съгласенъ съмъ, ала и луди като васъ има.

Стрѣзовъ. Патриотъ, лицемѣръ, другарь, на безчеловѣчието!

Гордевъ. Гладенъ ратникъ за патриотическия кокалъ!

Гърлевъ. Насилникъ и разбойникъ!

Гордевъ. Кокаловъздихателъ и денгубецъ!

Стрѣзовъ. Като тебе человѣкъ безъ сърдце иначе и неможе да отговаря!

Гърлевъ. (Съблича си сюртука и замѣрва Гордева съ него). На, вземи го, продай го и се нахрани тайно отъ другитѣ!

Стрѣзовъ. (Подава си врата) На, улови и меня за яката и не истикай на вънъ, за да не ти ущърбя излъгания отъ Пройчева обѣдъ!

Гърлевъ. Гладникъ, само ти да се наядешъ, а Мъглевъ да ти тегли разноскитѣ на лакомията!

Стрѣзовъ. (Вади отъ джеба си единъ левъ и го хвърля на пола прѣдъ Гордева). Дръжъ, просяко, дай го на Пройчева за възнаграждение на Мъглевитѣ оскърбления!

Гърлевъ. И слѣдъ това иди поврага слѣдъ Мислева, който прѣди малко си строши черепа.

Гордевъ. Господа, стига освободете ме отъ присжтствието си, или . . .

Гърлевъ. Опитай се, Гордевъ.

Гордевъ. (гнѣвно) Ни кръкъ повече, вънъ!

Стрѣзовъ. Нито стъпка отъ тоя стая, до гдѣто не прѣвърнешъ всичко, което бѣше Мислево!

Гордевъ. Дайте си пълномощието, за да ви прѣдамъ всичкия разваленъ въздухъ отъ тоя номеръ.

Стрѣзовъ. Завѣщанието му е у Мъглева и у Вълкова.

Гордевъ. (Гнѣвно) Идѣте го донесѣте, заповѣдайте да ви видя гърба!

Гърлевъ. Ще стоимъ тукъ, до гдѣто не ни повърнешъ общитѣ петь лева, които Мъглевъ хвърли Прой-

Digitized by Google

чеву въ очитѣ по причина на твоето безпримѣрно малодушие.

Гордевъ. Я слушай, Гърлевъ, по-добрѣ отрий си гурлитѣ, че ще ти заслѣпятъ съвсѣмъ миглитѣ, та не ще можешъ да виждашъ дори една педя на далечъ отъ носа си!

Стрѣзовъ. Ти още си отъ нашето общество и подлежишъ на нашия сѫдъ; ний ще те сѫдимъ скупомъ.

Гордевъ. И ще осѫдите главитѣ си. Азъ не съмъ вече вчерашнийтъ Гордевъ; моето общество, обявявамъ ви го, вече е здравийтъ разумъ и практиката на живота.

Гърлевъ. Тъй, ха? Тогава гдѣ ти е билъ до сега здравийтъ и практический ти разумъ, когато идвали при тебе първенъ Вълко, а сетнѣ Мъглевъ? Защо изгони ти първия и защо остави втория тъй да се подиграе съ него Пройчевъ?

Гордевъ. Ето защо: единийтъ и другийтъ бѣхѫ като тебе плескала. Но стига да ми пълните главата съ вашитѣ гурливи присѫди. (Показва имъ вратата, взима дрехата и ѭ хвърля на Гърлева) Дръжъ, вземи си сетрето, за да си покриешъ голотата и общественния срамъ! (Навожда се и прибира левътъ отъ пола и го хвърля на Стрѣзова). На, прибери си и ти харачлѫка и си купи малко слама, за да не би да погинешъ, като Мислева отъ гладъ. (Гърлевъ и Стрѣзовъ излизатъ. Гордевъ ги замѣрва съ устрѣлъ) На!

ЯВЛЕНИЕ XXII.

Гордевъ. (Спира се срѣдъ стаята). Кравата си завлече опашката. На дявола, безумци! (Замислюва се). И азъ съмъ билъ другарь на тие хора! И азъ съмъ си дѣлилъ съ тѣхъ сърдцето, ума и надѣждитѣ! И азъ съмъ си потрошилъ състоянието до послѣдня бодка, за да ги поддържамъ, отъ страхъ да не би да умрътъ по пѫтищата на града, за срамъ на человѣщината!

И съзнахъ азъ най сетнѣ безумието си слѣдъ крайното си разорение отъ тие плитки политикани! Ала по дѣломъ да ми е, да не сълъ бивалъ врана, та да ми е било охолно сега! (Махва рѫка). Каквото ще да става за напрѣдъ! Ехъ Гордевъ, Гордевъ, и ще осиромашавашъ ти посимъ сега часъ по часъ, и не ще ти остане безуменъ приятелъ въ нуждата и другарь на глада! (Поза-

Digitized by Google

мислова се). Напрѣдъ, Гордевъ, напрѣдъ въ живота! Наистина, общественнийтъ сѫдъ е страшевъ, ала когато е правъ и има основание!... (Навлизатъ Каплевъ, Въздихаловъ, Ланевъ).

Гордевъ. (Спира се и ги изглежда гнѣвно). Едни гладници се праждосахѫ, други на мѣстото имъ!

ЯВЛЕНИЕ XXIII.

Каплевъ. Миръ между обезумѣлитѣ братия!

Въздихаловъ. Ахъ, Гордевъ, що стори ти?

Лапевъ. Каква неприятна история и въ едно врѣме, когато надѣждитѣ ни въскръсватъ!

Каплевъ. Миръ, миръ, миръ и братска любовь!

Гордевъ. (Гнѣвно). Миръ и кучешки гладъ! Миръ и взаимно деигубие! Миръ и подла непризнателность! Миръ и човѣшко прѣзрѣние! О, Мислевъ, Мислевъ, колко си билъ ти по-уменъ отъ всички ни, колко си билъ правъ, рѣшителностьта ти показва, че си билъ по характеренъ отъ насъ: ти баре тури край на нравственнитѣ си покѫсвания срѣди една тълпа отъ вѣтрогони и безумци; умре ти като герой, който не е могълъ да се примири съ идеята на постидния животъ, блазѣ ти!

Каплевъ, Въздихаловъ. Лапевъ. (Смѣятъ се скупомъ) Ха-ха-ха!

Гордевъ, (Зачуденъ). Що се смѣете като луди? Нима и вий сте се лишили отъ послѣднята си капка умъ? Днесь като че всичкийтъ свѣтъ е обезумѣлъ. О нещастний день!

Въздихаловъ. Успокой се, друже, всички сме при ума си, всички, заедно съ Мислева, Вълкова, Гърлева, Сянова, Мъглева и Стрѣзова, които ти пращатъ много здравие и те молятъ да имъ простишъ въ тая щастлива минута. Тий забравихѫ отдавното и отскорошно минѫло. забрави го и ти.

Гордевъ. А, Мислевъ е билъ живъ?

Лапевъ. Живъ и здравъ, като тебе и насъ.

Каплевъ. Мислевъ си е Мислевъ, довечера ще се завърне въ номера си и ще си испълни обѣщанието, което ти е далъ. Това заръча той да ти обадимъ.

Гордевъ. Слава Богу, а защо е била тая ваша злоб на подигривка"?

Digitized by Google

ЯВЛЕНИЕ XXIV.

Кръстевъ. (Влиза весело). Господа, мюждето!

Каплевъ, Въздихаловъ, Лапевъ. (Изедно). Ей даскале, добра или лоша вѣсть носишъ?

Кръстевъ. Господа, прѣди всичко мюждето, та да се осигурыж, сетнѣ новостьта!

Въздихаловъ. (Радостно), Охъ *Божичко*, охъ Божичко, стига вече, зарадвай ни ведмъжъ за винжги!

Каплевъ. Казвай, даскале, не ни мори!

Лапевъ. Отъ мене една добра вечеря. Казвай, Кръстевъ!

Кръстевъ. Не стига само гола вечеря! (На Гордева). А ти, Гордевъ, не обѣщавашъ ли нѣщо?

Гордевъ. Обѣщавамъ ви помѣщението си съ разваления му въздухъ. (Всички се смѣятъ изедно).

Кръстевъ. Въ помѣщението ти може да се побере само едната часть отъ радостната новина, която имамъ да ви съобщыж!

Гордевъ. Толкосъ имамъ, толкова ви обѣщавамъ за сега; защото, което имахъ, дадохъ ви го на врѣмето, за да псхраныж като васъ гладници.

Кръстевъ. Други нѣкой да обѣщае нѣщо по-вещественно.

Каплевъ. Отъ мене цѣло чешме бистра водица-мирна главица.

Кръстевъ. Тя е безъ пари; обѣщай нѣщо по-цѣнно.

Лапевъ. Тогава обѣщай ти на себе си.

Кръстевъ. Азъ отъ васъ искамъ мюждето.

Каплевъ. Ето отъ Въздихалова една умилна въздишка. (Всички се смѣятъ съ гласъ).

Въздихаловъ. Е добрѣ, отъ мене кръчмата безъ всѣка въздишка!

Кръстевъ. Това ми стига, саде обѣщанието ви да не излѣзе на юхъ? (Всички се смѣятъ).

Лапевъ. Казвай сега!

Въздихаловъ. Казвай, да те чуемъ!

Каплевъ. Де, даскале, замели веднъждъ!

Кръстевъ. Обявявамъ ви на всеуслишание: министерството падныж, струполи се!

Каплевъ. Урраа!

Въздихаловъ. Урраа!

Digitized by Google

Лапевъ. Урррааа!

(Всички, освѣнъ Гордева, повтарятъ да викатъ продължителни ура).

Гордевъ. Господа, стига да викате ура на гладенъ търбухъ! (Всички се смѣятъ съ гласъ. Гордевъ ги гледа съ прѣзрѣние). Господа, други въпросъ!

Кръстевъ. Господа, въпроса на деня!

Гордевъ. Министерството падна̀ло, то добро, но трѣбва да знаемъ ще можемъ ли пове за напрѣдъ да не гладуваме?

Кръстевъ. Какъ да гладуваме за напрѣдъ, какво ще рѣче това, да чакашъ и страдашъ толкосъ години и слѣдъ това да се сумнѣвашъ още, че може да гладувашъ и занапрѣдъ?

Въздихаловъ. Миръ всѣмъ и край на божичкото ни! (Всички се смѣятъ съ гласъ).

Каплевъ. Надѣждитѣ ни въскръснàха;

Лапевъ. Да живѣятъ патриотитѣ съ патриотизма си!

Гордевъ. Разумѣхъ, бившитѣ гладници ще изиѣстятъ будущитѣ, а настоящитѣ ще се облизватъ и ще тражатъ като конье за зелена трѣва. Не е лоша комбинация за врянитѣ.

Въздихаловъ. Ей вий, братя, слушайте мене: прѣдлагамъ ви да идемъ да поздравимъ братушкитѣ за успѣха и да имъ се прѣдставимъ за мѣста.

Гордевъ. Прието съ всичкото ни исхъртѣло достоинство. Виждате, братя, ний сме заслужили, ако не съ друго, то пове съ дълготърпѣнието си. (Сериозно). Братия! Ако е останàлъ въ васъ още малко здравъ умъ, то (шагитѣ на страна) изслушайте и моето искрепно мнѣние и прѣдложение. А прѣдлагамъ ви азъ ето що: да се оставимъ отъ охотата да грачимъ, като гарги прѣдъ всѣки министерски прагъ, за да ни хвърлятъ по едно огризано кокалче, а елате да си сдружимъ талантитѣ и добрата воля, и да се заловимъ за нѣкое честно занятие което да зависи отъ избора ни.... (Вратата се отварятъ. влиза Пройчевъ незабѣлѣзанъ, застава до вратата и се вслушва. Гордевъ продължава). Тъй ний ще се отървемъ отъ неприятнитѣ случайности въ чиновническия животъ, както и отъ нѣмотията, отъ нуждата и постоянния гладъ, а обществото ще погледне на насъ съ по голѣмо довѣрие. Честното прѣпитание е по-похвално отъ излъжи-ко-

Digitized by Google

натиска; това азъ самъ провѣрихъ съ собственния си опитъ, доста. Който има разумъ, нека си разбере несносното положение въ обществото, че това положение може да трае още дълго врѣме, и нека се помжчи да излѣзе отъ него; който пакъ се окаже не въ сила да си даде нужното промѣнение въ интереса на живота си, нека се надѣва, нѣка гладува и за напрѣдъ, и да се храни на юнашка вересия или съ измъкнжтъ тайно отъ нѣкоя локанта хлѣбъ, и да търпи обществения позоръ. Прѣдлагамъ ви да основемъ едно дружество за общо обезпечение, което ще бжде наше спасение и поддържка на нашата съзнателна человѣческа и гражданска доблесть. Моята девиза е честнйтъ трудъ. На страна политиката. Нека ни се лъжемъ вече за напрѣдъ. Обезпеченото положение на человѣка е негова истинска гражданска сила. За пръвъ пжть полагамъ за капиталъ разума и добрата си воля; притурете и вий рѣшителностьта си, и капиталътъ ни ще нарастне.

Който е съгласенъ на прѣдложението ми, нека си вдигне ржката. (Всички мълчатъ).

Пройчевъ. (Вдига ржка). Съгласенъ. Отъ мене 20,000 лева на обзаведение и почекъ за исплащание три години. Живѣйте, братия и бждни мои съдружници, работата ви е повече отъ честна, напрѣдъ! (Всички се обръщатъ и зачудено гледатъ на Пройчева).

Гордевъ. Господа! Ето и първийтъ вещественъ влогъ: громадностьта му осигорява трайностьта на благородното ни прѣдприятие, вървѣте слѣдъ мене. Да е живъ Пройчевъ съ великодушието си за славата на человѣчеството! (Всички се умислюватъ, освѣнъ Гордева и Пройчева, които се изглеждатъ весело и съ довѣрие).

(Навѣсътъ се спуща).

Край.

Digitized by Google

Digitized by Google

Цѣна 30 ст.

Digitized by Google

YC 762

U. C. BERKELEY LIBRARIES

C043046959

704290

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

Digitized by Google

Цѣна 30 ст.

Digitized by Google